

אתר דעת - מכללת הרצוג

פרופ' א. ש. רוזנטל / פרופ' א. א. אורבך

התכנית להקמת מוסד להכשרת רבנים

(סיכום בעקבות דיוני ישיבות ועדת ההלכה של התנועה ליהדות התורה)

קווי היסוד

קווי היסוד לתוכנית הלימודים, השונים זה מזה, שהגישו פרופ' אורבך ופרופ' רוזנטל, מבטאים גישות שונות אל הכשרתו המוקדמת של התלמיד המיועד לחיות רב. בעוד פרופ' אורבך סבור, שהמוסד מיועד לקליטת תלמידים, ששוב אינם זקוקים ללימודים ראשוניים, אלא לתלמידים, שכבר הוסמכו לרבנות, טען פרופ' רוזנטל, שיש להתחיל מן היסודות, להקים ישיבה של ארבע שנות לימוד, שתיועד מלכתחילה ללימוד הלכה למעשה.

תוכנית הלימודים, לפי הצעתו של פרופ' רוזנטל :

1. שנה ראשונה

א) תלמוד :

1) בריהוט : מס' חולין (ב.קמב.) [לימוד עצמי, בחינה] 4 שעות
2) בעיון : מס' קידושין [סמינר (2Xשעתיים)]

ב) משנה ותוספתא :

מתוך ס' זרעים [סמינר] 2 שעות

ג) פוסקים :

שו"ע יו"ד הל' שחיטה (סי' א'—כ"ח) ; הל' טריפות

(סי' כ"ט—ס"ו) ; שונות (סי' ס"ב—ס"ד) [לימוד עצמי]

וסמינר (2Xשעתיים, עפ"י רמב"ם או טור או שניהם)] 4 שעות

מבוא לספרות התנאים [שיעור] 2 שעות

מדרשי ההלכה [סמינר] 2 שעות

ארמית מקראית

מבוא לספרות האגדה [שיעור] 2 שעות

סה"כ 17 שעות

2. שנה שנייה

א) תלמוד :

1) בריהוט : מס' גיטין (ב.צ"ז) [לימוד עצמי, בחינה]

2) בעיון : מס' ב"ב [סמינר (2Xשעתיים)] 4 שעות

	(ב) משנה ותוספתא :
מתוך ס' מועד [סמינר]	2 שעות
	(ג) פוסקים :
טור ושול"ע יוניד הל' דם (סי' ס"ה—ס"ח) ; הל' מליחה	4 שעות
(סי' ס"ט—ע"ח) ; הל' בשר בחלב (סי' פ"ז—צ"ז) ; הל'	2 שעות
תערוכות (סי' צ"ח—ק"י"ח) [לימוד עצמי וסמינר (2x)]	1 שעה
שעהיים]]	2 שעות
מבוא לספרות האמוראים : בבלי וירושלמי [שיעור]	1 שעה
מבוא לספרות הגאונים [שיעור]	2 שעות
סאילתות, הלכות גדולות, תשובות הגאונים [סמינר]	1 שעה
ארמית ארצישראלית	2 שעות
בראשית רבה [סמינר]	

סה"כ 18 שעות

3. שנה שלישית

	(א) תלמוד :
(1) בריהוט : מס' יבמות (ב—קכ"ו) [לימוד עצמי, בחינה]	4 שעות
(2) בעיון : מס' כתובות [סמינר (2xשעתיים)]	2 שעות
	(ב) משנה ותוספתא :
מתוך ס' נזיקין [סמינר]	2 שעות
	(ג) פוסקים :
טור ושול"ע אבן-העזר : הלכות מו"ר (סי' א'—ר') ; הל'	4 שעות
אישות (סי' ז'—כ"ה*) ; הל' קידושין (סי' כ"ו—מה)	1 שעה
[לימוד עצמי וסמינר (2xשעתיים)]	2 שעות
מבוא לספרות חרבנית : מן רבנו חננאל ועד רבנו תם ורמב"ם	1 שעה
[שיעור]	2 שעות
שאלות-ותשובות [סמינר]	1 שעה
ארמית בבליית	2 שעות
ויקרא רבה [סמינר]	

סה"כ 16 שעות

4. שנה רביעית

	(א) תלמוד :
(1) בריהוט : מס' נידה (ב—עג) [לימוד עצמי, בחינה]	4 שעות
(2) בעיון : מס' שבת [סמינר (2xשעתיים)]	

* סי' נ"ז — טיפול מיוחד.

אתר דעת - מכללת הרצוג

- (ב) משנה ותוספתא :
 מתוך ס' טהרות [סמינר] 2 שעות
- (ג) פוסקים :
 טור ושו"ע אה"ע הל' מיאון, ייבום וחליצה (ס' קנ"ה
 —קע"ו); יו"ד הל' נידה (ס' קפ"ב—ר"א [סמינר
 (2Xשעתיים)] 4 שעות
- מבוא לספרות הרבנית : חכמי המאה ה"ג עד ה"ז [שיעור] 1 שעה
 שאלות ושובות [סמינר] 1 שעה
- פולמוסין שבהלכה בספרות מן המאה ה"ז ועד ימינו
 2 שעות
- הסמיכה, גיטין [סמינר] 2 שעות
- תנחומא [סמינר] 2 שעות

סה"כ 16 שעות

אין אנו מבקשים — הדגיש פרופ' רוזנטל — אלא להחזיר עטרת ההוראה ליושנה. אף על פי כן, יהא בזה, לפי כל הסימנים, משום מהפכה ממש בעולם הישיבות. לכן לא נוכל לסמוך עליהן מתוך תקווה, שמלאכתנו תיעשה לפחות בחלקה, בידיהן.

ביצוע התוכנית להקים את בית-המדרש לרבנים כשיבה חדשה, של ארבע שנים, שתלמידיה ילמדו הכול מן ההתחלה, נתקל בקשיים מעשיים רבים. משום כך הציע פרופ' אורבך להתחיל מן השלב העליון, כלומר, להכשיר תלמידים, שכבר הוסמכו לרבנות.

לפיכך, סבור פרופ' אורבך, יש למצוא בין תלמידי הישיבות אברכים צעירים, שיראו בתפקיד הרבנות ייעוד. "אם אלו לא ימצאו, לא כדאי להתחיל". משך הלימודים יהיה שלוש שנים, בתוספת מספר חודשים נוספים לעבודות גמר ובחינות.

תכנית הלימודים

בשנה הראשונה :

- א. השיטה הפילולוגית-היסטורית.
- ב. השלמות במקצועות הקודש (שלא נלמדו בישיבה).
- ג. מבוא לספרות התנאים (כהצעת פרופ' רוזנטל) : משנה ותוספתא — סדר מועד.
- ד. מבוא לנוסח המשנה והתוספתא (פרופ' אפשטיין והשלמות של פרופ' אלבק).
- ה. מבוא למדרשי הלכה ואגדה : מכילות ובראשית רבה.
- ו. פוסקים ושו"ת : בשנה זו יעסקו התלמידים בנושאים של הלכות שבת, עירובין, מועד ואבלות.
- ז. תולדות סידור התפילה, נוסחאות ומנהגי העדות.
- ח. פילוסופיה של ימי הביניים : רס"ג, ר"י, הלוי, רמב"ם.

אתר דעת - מכללת הרצוג

נספחים

בשנה השנייה :

- א. מבוא לספרות התנאים והאמוראים : משנה, תוספתא וירושלמי — זרעים.
- ב. מדרש הלכה : ספרא וספרי.
- ג. מדרשי אגדה : ויקרא רבה.
- ד. פוסקים ושו"ת : הלכות ארץ ישראל, שביעית, תרומות ומעשרות, כלאיים וכו'.
- ה. מבוא לספרות המיסטיקה, קבלה וחסידות.
- ו. קורס שיטתי של תולדות ישראל בעת החדשה.
- ז. תורת הדרוש, חיבור ועיבוד של דרשות ונאומים.

בשנה השלישית :

- א. תולדות הספרות הרבנית.
- ב. פוסקים ושו"ת : גאונים, רמב"ם, אבן העזר וחושן משפט (הלכות עדות, מתנות, שכיב מרע, נחלות).
- ג. מבוא למשפטים ויסודות המשפט.
- ד. מבוא לסוציולוגיה ולפסיכולוגיה חברתית.
- ה. זרמי מחשבה ביהדות זמננו.
- ו. חיבור שאלות-תשובות ופסקי-דין מנומקים בשאלות ממצאות תקופתנו.

www.daat.ac.il

(מהלכים, פרסום התנועה ליהדות של תורה, 4, מרחשון תשל"א)